

Risale-i Nur Külliyyatından

Hastalar Risalesi

*Bediüzzaman
Said Nursî*

Yirmi Beşinci Lem'a

Yirmi beş devadır.

Hastalara bir merhem, bir teselli, manevî bir reçete, bir iyadetü'l-mariz ve geçmiş olsun makamında yazılmıştır.

ih̄tar ve i'tizar

Bu manevî reçete, bütün yazdıklarımızın fevkinde bir süratle (**Hâşiye**) telif edildiği gibi hem umuma muhalif olarak tashihata ve dikkate vakit bulmayarak telifi gibi gayet süratle ancak bir defa nazardan geçirildi. Demek, müsvedde-i evvel hükmünde müşevveş kalmıştır. Kalbe fitrî bir surette gelen hatıratı, sanatla ve dikkatle bozmamak için yeniden tetkikata lüzum görmedik. Okuyan zatlar, hususan hastalar bazı nâhoş ibarelerden veyahut ağır kelimelerden ve ifadelerden sıkılıp gücenmesinler, bana da dua etsinler.

Hâşiye: Bu risale, dört buçuk saat zarfında telif edilmiştir.

Evet Evet Evet Evet
Rüşdü Re'fet Hüsrev Said

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ

رَاجِعُونَ ❀ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ❀

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ

Şu Lem'a'da, nev-i beşerin on kısmından bir kısmını teşkil eden musibettede ve hastalara hakiki bir teselli ve nâfi' bir merhem olabilecek yirmi beş devayı icmalen beyan ediyoruz.

BİRİNCİ DEVA

Ey bîçare hasta! Merak etme, sabret. Senin hastalığın sana dert değil belki bir nevi dermandır. Çünkü ömür bir sermayedir, gidiyor. Meyvesi bulunmazsa zayi olur. Hem rahat ve gafletle olsa pek çabuk gidiyor. Hastalık, senin o sermayeni büyük kârlarla meyvedar ediyor. Hem ömrün çabuk geçmesine meydan vermiyor, tutuyor, uzun ediyor tâ meyveleri verdikten sonra bırakıp gitsin.

İşte, ömrün hastalıkla uzun olmasına işareten bu darb-ı mesel dillerde destandır ki “Musibet zamanı çok uzundur, safa zamanı pek kısa oluyor.”

İKİNCİ DEVA

Ey sabırsız hasta! Sabret belki şükret. Senin bu hastalığın, ömür dakikalarını birer saat ibadet hükmüne getirebilir.

Çünkü ibadet iki kısımdır. Biri, müsbet ibadettir ki namaz, niyaz gibi malûm ibadetlerdir. Diğer, menfî ibadetlerdir ki hastalıklar, musibetler vasıtasıyla musibettede; aczini, zaafını hisseder. Hâlık-ı Rahîm'ine iltica eder, yalvarır. Hâlis, riyasız, manevî bir ibadete mazhar olur.

Evet, hastalıkla geçen bir ömür, Allah'-tan şekva etmemek şartıyla, mü'min için ibadet sayıldığına rivayat-ı sahiha vardır. Hattâ bazı sâbir ve şâkir hastaların bir dakikalık hastalığı, bir saat ibadet hükmüne geçtiği ve bazı kâmillerin bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçtiği, rivayet-i sahiha ve keşfiyat-ı sadıka ile sabittir.

Senin bir dakika ömrünü, bin dakika hükmüne getirip sana uzun ömrü kazandıran hastalıktan teşekkür değil, teşekkür et.

ÜÇÜNCÜ DEVA

Ey tahammülsüz hasta! İnsan bu dünyaya keyif sürmek ve lezzet almak için gelmediğine, mütemadiyen

gelenlerin git-mesi ve gençlerin ihtiyarlaşması ve mütemadiyen zeval ve firakta yuvarlanması şahittir.

Hem insan, zîhayatın en mükemmeli en yükseği ve cihazatça en zengini belki zîhayatların sultanı hükümünde iken, geçmiş lezzetleri ve gelecek belaları düşünmek vasıtasıyla, hayvana nisbeten en edna bir derecede ancak kederli, meşakkatli bir hayat geçiriyor.

Demek insan, bu dünyaya yalnız güzel yaşamak için ve rahatla ve safa ile ömür geçirmek için gelmemiştir. Belki azîm bir sermaye elinde bulunan insan, burada ticaret ile ebedî, daimî bir hayatın saadetine çalışmak için gelmiştir. Onun eline verilen sermaye de ömürdür. Eğer hastalık olmazsa sıhhat ve âfiyet gaflet verir, dünyayı hoş gösterir, âhireti unutturur. Kabri ve ölümü hatırına getirmek istemiyor, sermaye-i ömrünü bâd-i heva boş yere sarf ettiriyor. Hastalık ise birden gözünü açtırır. Vücutuna ve cesedine der ki: "Lâyemut değilsin, başıboş değilsin, bir vazifen var. Gururu bırak, seni yaratana düşün, kabre gideceğini bil, öyle hazırlan."

İşte hastalık bu nokta-i nazardan hiç aldatmaz bir nâsih ve ikaz edici bir mürşiddir. Ondan şekva değil belki bu cihette ona teşekkür etmek, eğer fazla ağır gelse sabır istemek gerektir.

DÖRDÜNCÜ DEVA

Ey şekvacı hasta! Senin hakkın şekva değil şükürdür, sabırdır. Çünkü senin vücudun ve aza ve cihazatın, senin mülkün değildir. Sen onları yapmamışsın,

başka tezgâhlardan satın almamışsın. Demek, başkasının mülküdür. Onların mâliki, mülkünde istediği gibi tasarruf eder.

Yirmi Altıncı Söz'de denildiği gibi mesela gayet zengin, gayet mahir bir sanatkâr; güzel sanatını, kıymetli servetini göstermek için miskin bir adama modellik vazifesini gördürmek maksadıyla, bir ücrete mukabil, bir saatçik zamanda, murassa ve gayet sanatlı diktiği bir gömleği, bir hulleği o fakire giydirir. Onun üstünde işler ve vaziyetler verir. Hârika enva-ı sanatını göstermek için keser, değiştirir, uzaltır, kısaltır. Acaba şu ücretli miskin adam, o zata dese: "Bana zahmet veriyorsun, eğilip kalkmakla verdiğin vaziyetten bana sıkıntı veriyorsun, beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun." demeye hak kazanabilir mi? Merhametsizlik, insafsızlık ettin diyebilir mi?

İşte aynen bu misal gibi Sâni'-i Zülcelal sana ey hasta! Göz, kulak, akıl, kalp gibi nurani duygularla murassa olarak giydirdiği cisim gömleğini, esma-i hüsnasının nakışlarını göstermek için çok hâlât içinde seni çevirir ve çok vaziyetlerde seni değiştirir. Sen açlıkla onun Rezzak ismini tanıdığın gibi Şâfi ismini de hastalığınla bil. Elemler, musibetler bir kısım esmasının ahkâmını gösterdikleri için onlarda hikmetten lem'alar ve rahmetten şua'lar ve o şuaat içinde çok güzellikler bulunuyor.

Eğer perde açılrsa tevahhuş ve nefret ettiğin hastalık perdesi arkasında, sevimli güzel manaları bulursun.

BEŞİNCİ DEVA

Ey maraza müptela hasta! Bu zamanda tecrübemle kanaatim gelmiştir ki hastalık bazılara bir ihsan-ı İlahîdir, bir hediye-i Rahmanîdir. Bu sekiz dokuz sene dir, liyakatsiz olduğum halde, bazı genç zatlar, hastalık münasebetiyle dua için benimle görüştüler. Dikkat ettim ki hangi hastalıklı genci gördüm, sair gençlere nisbeten âhiretini düşünmeye başlıyor. Gençlik sarhoşluğu yok. Gaflet içindeki hayvanî hevesattan bir derece kendini kurtarıyor. Ben de bakıyordum, onların tahammül dâhilindeki hastalıklarını bir ihsan-ı İlahî olduğunu ihtar ederdim. Derdim ki: “Kardeşim, senin bu hastalığının aleyhinde değilim, hastalık için sana karşı bir şefkat hissedip acımıyorum ki dua edeyim. Hastalık seni tam uyandırınca kadar sabra çalış ve hastalık, vazifesini bitirdikten sonra Hâlık-ı Rahîm inşaallah sana şifa verir.”

Hem derdim: “Senin bir kısım emsalin sıhhat belasıyla gaflete düşüp, namazı terk edip, kabri düşünmeyip, Allah’ı unutup, bir saatlik hayat-ı dünyeviyenin zâhirî keyfi ile hadsiz bir hayat-ı ebediyesini sarsar, zedeler belki de harap eder. Sen hastalık gözüyle, herhalde gideceğin bir menzilin olan kabrini ve daha arkasında uhrevî menzilleri görürsün ve onlara göre davranıyorsun. Demek senin için hastalık, bir sıhhat tir. Bir kısım emsalindeki sıhhat, bir hastalıktır.”

ALTINCI DEVA

Ey elemden teşekki eden hasta! Senden soruyorum, geçmiş ömrünü düşün ve o ömürde geçmiş lezzetli safa günleri ve bela ve elemli vakitlerini tahattur et. Herhalde ya “Oh!” ya “Âh!” diyeceksin. Yani, ya “El-hamdülillah şükür.” veyahut “Vâ-hasretâ, vâ-esefâ!” kalbin veya lisanın diyecek.

Dikkat et, sana “Oh! Elhamdülillah şükür.” dediren, senin başından geçmiş elemeler, musibetlerin düşünmesi, bir ma-nevî lezzeti deşiyor ki senin kalbin şükreder. Çünkü elemin zevali, lezzettir. O elemeler, o musibetler zevaliyle, ruhta bir lezzeti irsiyet bırakmış ki düşünmekle deşilse ruhtan bir lezzet akıyor, şükürler takattur ediyor.

Sana “Vâ-esefâ, vâ-hasretâ!” dedirten, eski zamanda geçirdiğin lezzetli ve safalı o hallerdir ki zevalleriyle, senin ruhunda daimî bir elemi irsiyet bırakıp, ne vakit düşünsen o elem yine deşiliyor, esef ve hasret akıtıyor.

Madem bir günlük gayr-ı meşru lezzet, bazen bir sene manevî elem çektiriyor. Ve muvakkat bir günlük hastalıkla gelen elem, çok günler manevî lezzet-i sevapla beraber, zevalindeki halâs ve kurtulmaktan gelen manevî lezzet vardır.

Senin başındaki şimdilik bu muvakkat hastalığın neticesi ve içyüzündeki sevabı düşün “Bu da geçer yahu!” de, şekva yerinde şükret.

ALTINCI DEVA (HÂŞİYE)

Ey dünya zevkini düşünüp hastalıktan ızdırıp çeken kardeşim! Bu dünya eğer daimî olsa idi ve yolumuzda ölüm olmasaydı ve firak ve zevalin rüzgârları esmeseydi ve musibetli, fırtınalı istikbalde manevî kış mevsimleri olmasaydı; ben de seninle beraber senin haline acıyacaktım. Fakat madem dünya bir gün bize haydi dışarı diyecek, feryadımızdan kulağını ka-payacak, o bizi dışarı kovmadan biz bu hastalıklar ikazatıyla şimdiden onun aşkından vazgeçmeliyiz. O bizi terk etmeden, kalben onu terke çalışmalıyız.

Evet, hastalık bu manayı bize ihtar edip der ki: "Senin vücudun taştan, demirden değildir. Belki daima ayrılmaya müsait muhtelif maddelerden terkip edilmiştir. Gururu bırak, aczini anla, mâlikini tanı, vazifeni bil, dünyaya ne için geldiğini öğren!" kalbin kulağına gizli ihtar ediyor.

Hem madem dünyanın zevki, lezzeti devam etmiyor. Hususan meşru olmazsa hem devamsız hem elemli hem günahlı oluyor. O zevki kaybettiğinden hastalık bahanesiyle ağlama; bilakis hastalıktaki manevî ibadet ve uhrevî sevap cihetini düşün, zevk almaya çalış.

Hâşîye: Fitrî bir surette bu lem'a tahattur ettiğinden altıncı mertebede iki deva yazılmış. Fitriliğine ilişmemek için öylece bıraktık belki bir sır vardır diye değiştirmedik.

YEDİNCİ DEVA

Ey sıhhatinin lezzetini kaybeden hasta! Senin hastalığın sıhhatteki nimet-i İlahiyenin lezzetini kaçırmıyor bilakis tattırıyor, ziyadeleştiriyor. Çünkü bir şey devam et-se tesirini kaybeder. Hattâ ehl-i hakikat müttefikan diyorlar ki:

إِنَّمَا الْأَشْيَاءُ تُعْرَفُ بِأَضْدَادِهَا

yani “Her şey zıddıyla bilinir.” Mesela, karanlık olmazsa ışık bilinmez, lezzetsiz kalır. Soğuk olmazsa hararet anlaşılmaz, zevksiz kalır. Açlık olmazsa yemek lezzet vermez. Mide harareti olmazsa su içmesi zevk vermez. İlet olmazsa âfiyet zevksizdir. Maraz olmazsa sıhhat lezzetsizdir.

Madem Fâtır-ı Hakîm insana her çeşit ihsanını ih-sas etmek ve her bir nevi nimetini tattırmak ve insanı daima şükre sevk etmek istediğini, şu kâinata çeşit çeşit hadsiz enva-ı nimeti tadacak tanıyacak derecede gayet çok cihazat ile insanı teçhiz etmesi gösteriyor ki elbette sıhhat ve âfiyeti verdiği gibi; hastalıkları, illetleri, dertleri de verecektir.

Senden soruyorum: “Bu hastalık senin başında veya elinde veya midende olmasaydı sen; başın, elin, midenin sıhhatindeki lezzetli, zevkli nimet-i İlahiyeyi hissedip şükreder miydin? Elbette şükür değil belki düşünmeyecektin; şuursuz, o sıhhati gafletle belki sefahete sarf ederdin.”

SEKİZİNCİ DEVA

Ey âhiretini düşünen hasta! Hastalık, sabun gibi günahların kirlerini yıkar, temizler. Hastalıklar, kefaretü'z-zünub ol-duğu hadîs-i sahih ile sabittir. Hem hadîste vardır ki: "Ermiş ağacı silmekle nasıl meyveleri düşer, imanlı bir hastanın titremesi de öyle günahları siler."

Günahlar, hayat-ı ebediyede daimî hastalıklardır. Bu hayat-ı dünyevîde dahi kalp, vicdan, ruh için manevî hastalıklardır. Sen eğer sabredip şekva etmezsen şu muvakkat bir hastalık ile daimî pek çok hastalıklardan kurtuluyorsun.

Eğer günahları düşünmüyorsan yahut âhireti bilmiyorsan veya Allah'ı tanımıyorsan sende öyle dehşetli bir hastalık var ki milyon defa sendeki bu küçük hastalıktan daha büyüktür. Ondan feryat et.

Çünkü bütün dünyanın mevcudatıyla kalbin, ruhun ve nefsin alâkadardır. Mütemadiyen firak ve zeval ile o alâkalar kesilip sende hadsiz yaralar açılır. Bâhusus âhireti bilmediğin için ölümü idam-ı ebedî tahayyül ettiğinden -âdeta- güya yara bere içinde, dünya kadar hastalıklı bir vücudun var.

İşte en evvel hadsiz yaralı ve hastalıklı bu büyük manevî vücudun hadsiz hastalıklarına kat'î ilaç ve kat'î şifa verici bir tiryak olan iman ilacını aramak ve itikadını düzeltmek gerektir ki o ilacı bulmakta en kısa yol, bu maddî hastalığın yırttığı gaflet perdesinin altında sana gösterdiği aczin ve zaafın penceresiyle, bir Kadîr-i Zülcelal'in kudretini ve rahmetini tanımaktır.

Evet Allah'ı tanımayanın, dünya dolusu bela başında vardır. Allah'ı tanıyanın dünyası nurla ve manevî sürurla doludur. Derecesine göre iman kuvvetiyle hisseder. Bu imandan gelen manevî sürur ve şifa ve lezzet altında, cüz'î maddî hastalıkların elemi erir, ezilir.

DOKUZUNCU DEVA

Ey Hâlık'ını tanıyan hasta! Hastalıklardaki elem ve tevahhuş ve korkmak ise hastalık bazen ölüme vesile olduğu cihetindedir. Ölüm, nazar-ı gaflet ve zâhirî cihetinde dehşetli olduğundan ona vesile olabilen hastalıklar korkutuyor, telaş veriyor.

Evvela: Bil ve kat'î iman et ki: "Ecel mukadderdir, tagayyür etmez." Çok ağır hastaların başında ağlayanlar ve sıhhatleri yerinde olanlar ölmüşler, o ağır hastalar şifa bulup yaşamışlar.

Sâniyen: Ölüm, sureten görüldüğü gibi dehşetli değil. Çok risalelerde gayet kat'î, şeksiz, şüphesiz bir surette, Kur'an-ı Hakîm'in verdiği nur ile ispat etmişiz ki ehl-i iman için ölüm:

Vazife-i hayat külfetinden bir terhistir.

Hem dünya meydanındaki imtihanda, talim ve talimat olan ubudiyetten bir paydostur.

Hem öteki âleme gitmiş yüzde doksan dokuz ah-bap ve akrabasına kavuşmak için bir vesiledir.

Hem hakiki vatanına ve ebedî makam-ı saadetine girmeye bir vasıtaadır.

Hem zindan-ı dünyadan bostan-ı cinana bir davettir.

Hem Hâlık-ı Rahîm'inin fazlından kendi hizmetine mukabil ahz-ı ücret etmeye bir nöbettir.

Madem ölümün mahiyeti hakikat nok-tasında budur; ona dehşetli bakmak değil bilakis rahmet ve saadetin bir mukaddimesi nazarıyla bakmak gerektir. Hem ehlullahın bir kısmının ölümden korkmaları, ölümün dehşetinden değildir. Belki daha fazla hayır kazanacağım diye vazife-i hayatın idamesinden kazanacakları hayrat içindir.

Evet ehl-i iman için ölüm, rahmet kapısıdır. Ehl-i dalalet için zulümat-ı ebediye kuyusudur.

ONUNCU DEVA

Ey lüzumsuz merak eden hasta! Sen, hastalığın ağırlığından merak ediyorsun. O merakın, senin hastalığını ağırlaştırır. Hastalığın hafifleşmesini istersen merak etmemeye çalış. Yani hastalığın faydalarını, sevabını ve çabuk geçeceğini düşün, merakı kaldır, hastalığın kökünü kes.

Evet merak, hastalığı ikileştirir; maddî hastalığın altında merak ile manevî bir hastalığı kalbine verir; maddî hastalık ona dayanır, devam eder. Eğer teslimiyetle rıza ile hastalığın hikmetini düşünmekle o merak gitse, o maddî hastalığın mühim bir kökü kesilir, hafifleşir, kısmen gider. Hususan evhamla bir dirhem maddî hastalık, bazen merak vasıtasıyla on dirhem kadar büyür. Merak kesilmesiyle, o hastalığın onda dokuzu gider.

Merak, hastalığı ziyade ettiği gibi hikmet-i ilahiyeyi ittiham ve rahmet-i ilahiyeyi tenkit ve Hâlîk-ı Rahîm'inden şekva hükmünde olduğu için aks-i maksadıyla tokat yer, hastalığını ziyadeleştirir. Evet, nasıl ki şükür nimeti ziyadeleştirir öyle de şekva; hastalığı, musibeti tezyid eder.

Hem merakın kendisi de bir hastalıktır. Onun ilacı, hastalığın hikmetini bilmektir. Madem hikmetini, faydasını bildin; o merhemi meraka sür, kurtul. "Âh!" yerine "Oh!" de "Vâ-esefâ!" yerine

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ

söyle.

ON BİRİNCİ DEVA

Ey sabırsız hasta kardeş! Hastalık, hazır bir elemi sana vermekle beraber; evvelki hastalığından bugüne kadar o hastalığın zevalindeki bir lezzet-i maneviye ve sevabındaki bir lezzet-i ruhiye veriyor. Bugünden belki bu saatten sonraki zamanda hastalık yok, elbette yoktan elem yok; elem olmazsa teessür olamaz. Sen yanlış bir surette tevehhüm ettiğin için sabırsızlık geliyor.

Çünkü bugünden evvel bütün hastalık zamanının maddîsi gitmekle elemi de beraber gitmiş; kendindeki sevabı ve zevalindeki lezzet kalmış. Sana kâr ve sürur vermek lâzım gelirken, onları düşünüp müteelîm olmak ve sabırsızlık etmek divaneliktir. Gelecek günler daha gelmemişler. Onları şimdiden düşünüp

yok bir günde, yok olan bir hastalıktan, yok olan bir elemden tevehhüm ile düşünüp müteallim olmak, sabırsızlık göstermekle üç mertebe yok yoğa vücud rengi vermek, divanelik değil de nedir?

Madem bu saatten evvelki hastalık zamanları ise sürur veriyor. Ve madem yine bu saatten sonraki zaman ma'dum, hastalık ma'dum, elem ma'dumdur. Sen, Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği bütün sabır kuvvetini böyle sağa sola dağıtma; bu saatteki eleme karşı tahşid et "Yâ Sabûr!" de, dayan.

ON İKİNCİ DEVA

Ey hastalık sebebiyle ibadet ve evradından mahrum kalan ve o mahrumiyetten teessüf eden hasta! Bil ki hadîsçe sabittir ki müttaki bir mü'min, hastalık sebebiyle yapamadığı daimî virдинin sevabını, hastalık zamanında yine kazanır. Farzı, mümkün olduğu kadar yerine getiren bir hasta, sabır ve tevekkül ile ve farzlarını yerine getirmekle o ağır hastalık zamanında sair sünnetlerin yerini hem hâlis bir surette, hastalık tutar.

Hem hastalık insandaki aczini, zaafını ihsas eder. O aczin lisanıyla ve zaafın diliyle halen ve kâlen bir dua ettirir. Cenab-ı Hak, insana hadsiz bir acz ve nihayetsiz bir zaaf vermiş tâ ki daimî bir surette dergâh-ı İlahiyeye iltica edip niyaz etsin, dua etsin.

قُلْ مَا يَعْزُبُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

yani "Eğer duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?"

âyetin sırrıyla insanın hikmet-i hilkatî ve sebeb-i kıymetî olan samimî dua ve niyazın bir sebebi hastalık olduğundan, bu nokta-i nazardan şekva değil, Allah'a şükür etmek ve hastalığın açtığı dua musluğunu, âfiyeti kesbetmekle kapamamak gerektir.

ON ÜÇÜNCÜ DEVA

Ey hastalıktan şekva eden bîçare adam! Hastalık bazılara ehemmiyetli bir definedir, gayet kıymetli bir hediye-i ilahiyedir. Her hasta, kendi hastalığını o neviden tasavvur edebilir.

Madem ecel vakti muayyen değil; Cenab-ı Hak, insanı yeis-i mutlak ve gaflet-i mutlaktan kurtarmak için havf ve reca ortasında ve hem dünya ve hem âhireti muhafaza etmek noktasında tutmak için hikmetiyle eceli gizlemiştir. Madem her vakit ecel gelebilir, eğer insanı gaflet içinde yakalasa ebedî hayatına çok zarar verebilir. Hastalık gafleti dağıtır, âhireti düşündürür, ölümü tahattur ettirir, öylece hazırlanır. Bazı öyle bir kazancı olur ki yirmi senede kazanamadığı bir mertebeyi yirmi günde kazanıyor.

Ezcümle: Arkadaşlarımızdan -Allah rahmet etsin- iki genç vardı. Biri ilamalı Sabri, diğeri İslâmköylü Vezirzade Mustafa. Bu iki zat, talebelerim içinde kalem-siz oldukları halde, samimiyette ve iman hizmetinde en ileri safta olduklarını hayretle görüyordum. Hikmetini bilmedim. Vefatlarından sonra anladım ki her ikisinde de ehemmiyetli bir hastalık vardı. O hastalık irşadıyla, sair gafil ve feraizi terk eden gençlere bedel, en mühim bir takva ve en kıymetli bir hizmette

ve âhirete nâfi' bir vaziyette bulundular. İnşâallah iki senelik hastalık zahmeti, milyonlar sene hayat-ı ebediyenin saadetine medar oldu. Ben onların sıhhati için bazı ettiğim duayı, şimdi anlıyorum dünya itibarıyla beddua olmuş. İnşâallah o duam, sıhhat-i uhreviye için kabul olunmuştur.

İşte bu iki zat, benim itikadımca, on senelik bir takva ile elde edilecek bir kazanç kadar bir kâr buldular. Eğer ikisi, bir kısım gençler gibi sıhhat ve gençliğine güvenip gaflet ve sefahete atılsaydılar, ölüm de onları tarassud edip tam günahlarının pislikleri içinde yatalasaydı o nurlar definesi yerine, kabirlerini akrepler ve yılanlar yuvası yapacaklardı.

Madem hastalıkların böyle menfaati var, ondan şekva değil; tevekkül, sabır ile belki şükredip rahmet-i ilahiyeye itimat etmektir.

ON DÖRDÜNCÜ DEVA

Ey gözüne perde gelen hasta! Eğer ehl-i imanın gözüne gelen perdenin altında nasıl bir nur ve manevî bir göz olduğunu bilsen "Yüz bin şükür Rabb-i Rahîm'ime!" dersin. Bu merhemi izah için bir hâdise söyleyeceğim. Şöyle ki:

Bana sekiz sene kemal-i sadakatle hiç gücendirmeden hizmet eden Barlalı Süleyman'ın halasının, bir vakit gözü kapandı. O saliha kadın, bana karşı haddimden yüz derece fazla hüsn-ü zan ederek "Gözümün açılması için dua et." diyerek, cami kapısında beni yakaladı. Ben de o mübarek ve meczube kadının

salahatini duama şefaati yapıp “Yâ Rabbî, onun salahati hürmetine onun gözünü aç.” diye yalvardım. İkinci gün Burdurlu bir göz hekimi geldi, gözünü açtı. Kırk gün sonra yine gözü kapandı. Ben çok müteessir oldum, çok dua ettim. İnşâallah o dua, âhireti için kabul olmuştur. Yoksa benim o duam, onun hakkında gayet yanlış bir beddua olurdu. Çünkü eceli kırk gün kalmıştı. Kırk gün sonra -Allah rahmet etsin- vefat eyledi.

İşte o merhume, kırk gün Barla'nın ha-zînane bağlarına rikkatli ihtiyarlık gözüyle bakmasına bedel; kabrinde, cennet bağlarını kırk bin günlerde seyredeceğini kazandı. Çünkü imanı kuvvetli, salahati şiddetli idi.

Evet bir mü'min, gözüne perde çekilse ve gözü kapalı kabre girse, derecesine göre, ehl-i kuburdan çok ziyade o âlem-i nuru temaşa edebilir. Bu dünyada nasıl çok şeyleri biz görüyoruz, kör olan mü'minler görmüyorlar. Kabirde o körler, iman ile gitmiş ise o derece ehl-i kuburdan ziyade görür. En uzak gösteren dürbünlerle bakar nevinde, kabrinde derecesine göre cennet bağlarını sinema gibi görüp temaşa ederler.

İşte böyle gayet nurlu ve toprak altında iken göklerin üstündeki cenneti görecek ve seyredecek bir gözü, bu gözündeki perde altında şükür ile sabır ile bulabilirsin. İşte o perdeyi senin gözünden kaldıracak, o gözle seni baktıracak göz hekimi, Kur'an-ı Hakîm'dir.

ON BEŞİNCİ DEVA

Ey âh ü enîn eden hasta! Hastalığın suretine bakıp âh eyleme! Manasına bak oh de! Eğer hastalığın manası güzel bir şey olmasa idi, Hâlık-ı Rahîm en sevdiği ibadına hastalıkları vermezdi. Halbuki hadîs-i sahihte vardır ki

أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَوْلِيَاءُ الْأَمْثَلُ فَلَا مَثَلُ

- أَوْ كَمَا قَالَ -

yani “En ziyade musibet ve meşakkate giriftar olanlar, insanların en iyisi, en kâmilleridirler.” Başta Hazret-i Eyyüb aleyhisselâm, enbiyalar sonra evliyalar ve sonra ehl-i salâhat çıktıkları hastalıklara birer ibadet-i hâlisâ, birer hediye-i Rahmaniye nazarıyla bakmışlar; sabır içinde şükretmişler. Hâlık-ı Rahîm’in rahmetinden gelen bir ameliyat-ı cerrahiye nevinden görmüşler.

Sen ey âh u fîzar eden hasta! Bu nurani kafiyeyle iltihak etmek istersen sabır içinde şükret. Yoksa şekva etsen onlar seni kafiyelemine almayacaklar. Ehl-i gafletin çukurlarına düşersin! Karanlıkları bir yolda gideceksin.

Evet, hastalıkların bir kısmı var ki eğer ölümle neticelense manevî şehit hükmünde şehadet gibi bir velayet derecesine sebebiyet verir. Ezcümle: Çocuk doğurmaktan gelen hastalıklar (**Hâşiye**)ve karın

Hâşiye: Bu hastalığın manevî şehadeti kazandırması, lohusa zamanı olan kırk güne kadardır.

sancısıyla, gark ve hark ve taun ile vefat eden, şehid-i manevî olduğu gibi çok mübarek hastalıklar var ki velayet derecesini ölümle kazandırır.

Hem hastalık, dünya aşkını ve alâkasını hafiflettiğinden vefat ile dünyadan, ehl-i dünya için gayet elîm ve acı olan müfarakatı tahfif eder; bazen de sevdirebilir.

ON ALTINCI DEVA

Ey sıkıntıdan şekva eden hasta! Hastalık, hayat-ı içtimaiye-i insaniyede en mühim ve gayet güzel olan hürmet ve merhameti telkin eder. Çünkü insanı vahşete ve merhametsizliğe sevk eden istiğnadan kurtarıyor. Çünkü

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيْطَغِي ۖ أَنْ رَأَاهُ اسْتَغْنَىٰ

sırrıyla, sıhhat ve âfiyetten gelen istiğnada bulunan bir nefs-i emmare, şâyan-ı hürmet çok uhuvvetlere karşı hürmeti hissetmez. Ve şâyan-ı merhamet ve şefkat olan musibetzedelere ve hastalıklılara merhameti duymaz.

Ne vakit hasta olsa o hastalıkta aczini ve fakrını anlar, lâyıık-ı hürmet olan ihvanlarına ihtiram eder. Ziyaretine gelen veya ona yardım eden mü'min kardeşlerine karşı hürmeti hisseder. Ve rikkat-i cinsiyeden gelen şefkat-i insaniye ve en mühim bir haslet-i islâmiye olan musibetzedelere karşı merhameti hisseditip, onları nefesine kıyas ederek, onlara tam manasıyla

acı, şefkat eder, elinden gelse muavenet eder, hiç olmazsa dua eder, hiç olmazsa şer'an sünnet olan keyfini sormak için ziyaretine gider, sevap kazanır.

ON YEDİNCİ DEVA

Ey hastalık vasıtasıyla hayrat yapamamaktan şekva eden hasta! Şükret, hayratın en hâlisinin kapısını sana açan, hastalıktır. Hastalık mütemadiyen hastaya ve lillah için hastaya bakıcılara sevap kazandırmakla beraber, duanın makbuliyetine en mühim bir vesiledir.

Evet, hastalara bakmak ehl-i iman için mühim sevabı vardır. Hastaların keyfini sormak fakat hastayı sıkmamak şartıyla ziyaret etmek, sünnet-i seniye'dir; keffare-tü'z-zünub olur. Hadîste vardır ki: "Hastaların duasını alınız, onların duası makbuldür." Bâhusus hasta, akrabadan olsa hususan peder ve valide olsa onlara hizmet mühim bir ibadettir, mühim bir sevaptır. Hastaların kalbini hoşnut etmek, teselli vermek, mühim bir sadaka hükmüne ge-çer.

Bahtiyardır o evlat ki peder ve valide-sinin hastalık zamanında, onların seriü't-teessür olan kalplerini memnun edip hayır dualarını alır. Evet, hayat-ı içti-maiyede en muhterem bir hakikat olan peder ve validesinin şefkatlerine mukabil, hastalıkları zamanında kemal-i hürmet ve şefkat-i ferzendane ile mukabele eden o iyi evladın vaziyetini ve insaniyetin ulviyetini gösteren o vefadar levhaya karşı, hattâ melâikeler dahi "Mâşâallah, bârekellah" deyip alkışlıyorlar.

Evet hastalık zamanında, hastalık elemi ni hiçe indirecek gayet hoş ve ferahlı, etrafında tezahür eden şefkatlerden ve acı mak ve merhametlerden gelen lezzetler var.

Hastanın duasının makbuliyeti, ehemmiyetli bir meseledir. Ben otuz kırk seneden beri, bendeki kulunç denilen bir hastalıktan şifa için dua ederdim. Ben anladım ki hastalık dua için verilmiş. Dua ile duayı, yani dua kendi kendini kaldırmadığından anladım ki duanın neticesi uhrevîdir (**Hâşiye**) kendisi de bir nevi ibadettir ve hastalık ile aczini anlayıp dergâh-ı ilahiyeye iltica eder. Onun için otuz senedir şifa duasını ettiğim halde, duam zâhirî kabul olmadığından duayı terk etmek kalbime gelmedi.

Zira hastalık, duanın vaktidir; şifa, duanın neticesi değil. Belki Cenab-ı Ha-kîm-i Rahîm şifa verse fazlından verir.

Hem dua, istediğimiz tarzda kabul olmazsa makbul olmadı denilmez. Hâlık-ı Hakîm daha iyi biliyor, menfaatimize hayırlı ne ise onu verir. Bazen dünyaya ait dualarımızı, menfaatimiz için âhiretimize çevirir, öyle kabul eder. Her ne ise...

Hastalık sırrıyla hulusiyet kazanan, hususan zaaf ve aczden ve tezellül ve ihtiyaçtan gelen bir dua, kabule çok yakındır. Hastalık böyle hâlis bir duanın medarıdır. Hem dindar olan hasta hem hastaya bakan mü'minler de bu duadan istifade etmelidirler.

Hâşiye: Evet, bir kısım hastalık duanın sebab-i vücudu iken, dua hastalığın ademine sebep olsa duanın vücudu kendi ademine sebep olur; bu da olamaz.

ON SEKİZİNCİ DEVA

Ey şükrü bırakıp şekvaya giren hasta! Şekva, bir haktan gelir. Senin bir hakkın zayi olmamış ki şekva ediyorsun. Belki senin üstünde hak olan çok şükürler var, yapmadın. Cenab-ı Hakk'ın hakkını vermeden haksız bir surette hak istiyorsun gibi şekva ediyorsun. Sen, kendinden yukarı mertebelerdeki sıhhatli olanlara bakıp şekva edemezsin. Belki sen, kendinden sıhhat noktasında aşağı derecelerde bulunan bîçare hastalara bakıp şükretmekle mükellefsin. Senin elin kırık ise kesilmiş ellere bak! Bir gözün yoksa iki gözü de olmayan âmâlara bak! Allah'a şükret.

Evet, nimette kendinden yukarıya bakıp şekva etmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Ve musibette herkesin hakkı, kendinden musibet noktasında daha yukarı olanlara bakmaktır ki şükretsin. Bu sır bazı risalelerde bir temsil ile izah edilmiş. İcmali şudur ki:

Bir zat, bir bîçareyi, bir minarenin başına çıkarıyor. Minarenin her basamağında ayrı ayrı birer ihsan, birer hediye veriyor. Tam minarenin başında da en büyük bir hediyeyi veriyor. O mütenevvi hediyelere karşı ondan teşekkür ve minnettarlık istediği halde; o hırçın adam, bütün o basamaklarda gördüğü hediyeleri unutup veyahut hiçe sayıp şükretmeyerek yukarıya bakar. Keşke bu minare daha uzun olsaydı, daha yukarıya çıksaydım; ne için o dağ gibi veyahut öteki minare gibi çok yüksek değil deyip şekvaya başlarsa ne kadar bir küfran-ı nimettir, bir haksızlıktır.

Öyle de bir insan hiçlikten vücuda gelip, taş olmayarak, ağaç olmayıp, hayvan kalmayarak, insan olup,

Müslüman olarak, çok zaman sıhhat ve âfiyet görüp, yüksek bir derece-i nimet kazandığı halde, bazı arızalarla, sıhhat ve âfiyet gibi bazı nimetlere lâyük olmadığı veya sû-i ihtiyarıyla veya sû-i istimaliyle elinden kaçırdığı veyahut eli yetişmediği için şekva etmek, sabırsızlık göstermek “Aman ne yaptım, böyle başıma geldi?” diye rububiyet-i ilahiyeyi tenkit etmek gibi bir halet; maddî hastalıktan daha musibetli, manevî bir hastalıktır. Kırılmış el ile dövüşmek gibi şikâyetiyle hastalığını ziyadeleştirir.

Âkıl odur ki

لِكُلِّ مُصِيبَةٍ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

sırrıyla teslim olup sabretsin; tâ o hastalık, vazifesini bitirsin gitsin.

ON DOKUZUNCU DEVA

Cemil-i Zülcelal’in bütün isimleri es-maü’l-hüsna tabir-i Samedanîsiyle gösteriyor ki güzeldirler. Mevcudat içinde en latif en güzel en câmi’ âyine-i same-diyet de hayattır. Güzelin âyinesi güzeldir. Güzelin mehasinlerini gösteren âyine güzelleşir. O âyinenin başına o güzelden ne gelse, güzel olduğu gibi; hayatın başına dahi ne gelse, hakikat noktasında güzeldir. Çünkü güzel olan o esmaü’l-hüsnanın güzel nakışlarını gösterir.

Hayat, daima sıhhat ve âfiyette yeknesak gitse, nâkıs bir âyine olur. Belki bir cihette adem ve yokluğu ve hiçliği ihsas edip sıkıntı verir. Hayatın kıymetini

tenzil eder. Ömrün lezzetini sıkıntıya kalbeder. Çabuk vaktimi geçireceğim diye sıkıntıdan ya sefahete ya eğlenceye atılır. Hapis müddeti gibi kıymettar ömrüne adâvet edip, çabuk öldürüp geçirmek istiyor.

Fakat tahavvülde ve harekette ve ayrı ayrı tavırlar içinde yuvarlanmakta olan bir hayat, kıymetini ihsas ediyor, ömrün ehemmiyetini ve lezzetini bildiriyor. Meşakkatte ve musibette dahi olsa ömrün geçmesini istemiyor. "Aman güneş batmadı, ya gece bitmedi." diye sıkıntısından "Of of!" etmiyor.

Evet gayet zengin ve işsiz, istirahat dö-şüğünde her şeyi mükemmel bir efendiden sor "Ne haldesin?" Elbette "Aman vakit geçmiyor, gel bir şeşbeş oynayalım." ve-yahut "Vakti geçirmek için bir eğlence bulalım." gibi müteellimane sözleri ondan işiteceksin veyahut tül-i emelden gelen "Bu şeyim eksik, keşke şu işi yapsaydım." gibi şekvaları işiteceksin.

Sen bir musibetzedede veya işçi ve meşakkatli bir halde olan bir fakirden sor "Ne haldesin?" Akli başında ise diyecek ki "Şükürler olsun Rabb'ime, iyiyim, çalışıyorum. Keşke çabuk güneş gitmeseydi, bu işi de bitirseydim. Vakıt çabuk geçiyor, ömür durmuyor gidiyor. Vakîâ zahmet çe-kiyorum fakat bu da geçer, her şey böyle çabuk geçiyor." diye manen ömür ne kadar kıymettar olduğunu, geçmesindeki teessüfle bildiriyor.

Demek, meşakkat ve çalışmakla, ömrün lezzetini ve hayatın kıymetini anlıyor. İstirahat ve sıhhat ise ömrü acılaştırıyor ki geçmesini arzu ediyor.

Ey hasta kardeş! Bil ki başka risalelerde tafsilatıyla kat'î bir surette ispat edildiği gibi; musibetlerin, şerhlerin, hattâ günahların aslı ve mâyesi ademdir. Adem ise şerdir, karanlıktır. Yeknesak istirahat, sükût, sükûnet, tevakkuf gibi haletler ademe, hiçliğe yakınlığı içindir ki ademdeki karanlığı ihsas edip sıkıntı veriyor. Hareket ve tahavvül ise vücuddur, vücudu ihsas eder. Vücut ise hâlis hayırdır, nurdur.

Madem hakikat budur; sendeki hastalık, kıymetli hayatı safileştirmek, kuvvetleştirmek, terakki ettirmek ve vücudundaki sair cihazat-ı insaniyeyi o hastalıklı uzvun etrafına muavenettarane müteveccih etmek ve Sâni'-i Hakîm'in ayrı ayrı isimlerinin nakışlarını göstermek gibi çok vazifeler için o hastalık senin vücuduna misafir olarak gönderilmiştir. İnşâallah çabuk vazifesini bitirir gider. Ve âfiyete der ki sen gel, benim yerimde daimî kal, vazifeni gör, bu hane sendir, âfiyetle kal.

YİRMİNCİ DEVA

Ey derdine derman arayan hasta! Hastalık iki kısımdır. Bir kısmı hakiki, bir kısmı vehmîdir. Hakiki kısmı ise Şâfi-i Hakîm-i Zülcelal, küre-i arz olan eczahane-i kübrasında, her derde bir deva istif etmiş. O devalar ise dertleri isterler. Her derde bir derman halk etmiştir. Tedavi için ilaçları almak, istimal etmek meşrudur. Fakat tesiri ve şifayı, Cenab-ı Hak'tan bilmek gerektir. Dermanı o verdiği gibi şifayı da o veriyor.

Hâzık mütedeyyin hekimlerin tavsiye-lerini tutmak, ehemmiyetli bir ilaçtır. Çünkü ekser hastalıklar

sû-i istimalattan, perhizsizlikten ve israftan ve hatîat-
tan ve sefahetten ve dikkatsizlikten geliyor. Müte-
deyyin hekim, elbette meşru bir dairede nasihat eder
ve vesayada bulunur. Sû-i istimalattan, israfattan
men'eder, teselli verir. Hasta o vesaya ve o teselliye
itimat edip hastalığı hafifleşir, sıkıntı yerinde bir fe-
rahlık verir.

Amma vehmî hastalık kısmı ise onun en müessir
ilacı, ehemmiyet vermemektir. Ehemmiyet verdikçe
o büyür, şişer. Ehemmiyet vermezse küçülür, dağılır.
Nasıl ki arılara iliştikçe insanın başına üşüşürler, al-
dırmazsan dağılırlar. Hem karanlıkta gözüne sallanan
bir ipten gelen bir hayale ehemmiyet verdikçe büyür.
Hattâ bazen onu divane gibi kaçıtır. Ehemmiyet ver-
mezse âdi bir ipin yılan olmadığını görür, başındaki
telaşına güler.

Bu vehmî hastalık çok devam etse hakikate inkılab
eder. Vehham, asabî insanlarda fena bir hastalıktır.
Habbeyi kubbe yapar, kuvve-i maneviyesi kırılır. Hu-
susan merhametsiz yarım hekimlere veyahut insafsız
doktorlara rast gelse, evhamını daha ziyade tahrik
eder. Zengin ise malı gider, yoksa ya akli gider veya
sıhhati gider.

YIRMİ BİRİNCİ DEVA

Ey hasta kardeş! Senin hastalığında maddî elem
var fakat o maddî elemin tesirini izale edecek ehem-
miyetli bir manevî lezzet seni ihata ediyor. Çünkü
peder ve validen ve akrabaların varsa, çoktan beri unu-
tuğun gayet lezzetli o eski şefkatleri senin etrafında

yeniden uyanıp çocukluk zamanında gördüğün o şirin nazarları yi-ne görmekle beraber; çok gizli perdeli kalkan etrafındaki dostluklar, hastalığın cazibesıyla yine sana karşı muhabbette baktıklarından elbette onlara karşı senin bu maddî elemin pek ucuz düşer.

Hem sen müftehirane hizmet ettiğin ve iltifatlarını kazanmasına çalıştığın zatlar, hastalığın hükmüyle sana merhametkârane hizmetkârlık ettiklerinden, efendilerine efendi oldun. Hem insanlardaki rikkat-i cinsiyeyi ve şefkat-i neviyeyi kendine celbettiğinden, hiçten çok yardımcı ahbab ve şefkatli dost buldun. Hem çok meşakkatli hizmetlerden paydos emrini yine hastalıktan aldın, istirahat ediyorsun.

Elbette senin cüz'î elemin, bu manevî lezzetlere karşı seni şekvaya değil, teşekkürle sevk etmelidir.

YİRMİ İKİNCİ DEVA

Ey nüzul gibi ağır hastalıklara müptela olan kardeş! Evvela sana müjde ediyorum ki mü'min için nüzul mübarek sayılıyor. Bunu çoktan ehl-i velayetten işitiyordum. Sırrını bilmezdim. Bir sırrı şöyle kalbime geliyor ki:

Ehlullah, Cenab-ı Hakk'a vâsıl olmak ve dünyanın azîm manevî tehlikelerinden kurtulmak ve saadet-i ebediyeyi temin etmek için iki esası ihtiyaren takip etmişler:

Birisi: Rabîta-i mevttir. Yani dünya fâni olduğu gibi kendisi de içinde vazifedar fâni bir misafir olduğunu düşünmekle, hayat-ı ebediyesine o suretle çalışmışlar.

İkincisi: Nefs-i emmarenin ve kör hissiyatın tehlikelerinden kurtulmak için çileler ile riyazetlerle nefsi emmarenin öldürülmesine çalışmışlar.

Sizler ey yarı vücudunun sıhhatini kaybeden kardeş! Sen ihtiyarsız kısa ve kolay ve sebab-i saadet olan iki esas sana verilmiş ki daima senin vücudunun vaziyeti, dünyanın zevalini ve insanın fâni olduğunu ihtar ediyor. Daha dünya seni boğamıyor, gaflet senin gözünü kapayamıyor. Ve yarım insan vaziyetinde bir zata, nefsi emmare elbette hevesat-ı rezile ile ve nefsanî müstehiyat ile onu aldatamaz, çabuk o nefsin belasından kurtulur.

İşte mü'min sırr-ı iman ile ve teslimiyet ve tevekkül ile o ağır nüzul gibi hastalıktan az bir zamanda, ehl-i velayetin çileleri gibi istifade edebilir. O vakit o ağır hastalık çok ucuz düşer.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ DEVA

Ey kimsesiz, garib, bîçare hasta! Hastalığınla beraber kimsesizlik ve gurbet, sana karşı en katı kalpleri rikkate getirirse ve nazar-ı şefkati celbederse; acaba Kur'an'ın bütün surelerinin başlarında kendini Rahmanu'r-Rahîm sıfatıyla bize takdim eden ve bir lem'a-i şefkatiyle umum yavrulara karşı umum valideleri, o hârika şefkatiyle terbiye ettiren ve her baharda bir cilve-i rahmetiyle zemin yüzünü nimetlerle dolduran ve ebedî bir hayattaki cennet, bütün mehasiniyle bir cilve-i rahmeti olan senin Hâlık-ı Rahîm'ine iman ile intisabın ve onu tanıyıp hastalığın lisan-ı acziyle niyazın, elbette senin bu gurbetteki kimsesizlik

hastalığın, her şeye bedel onun nazar-ı rahmetini sana celbeder. Madem o var, sana bakar, sana her şey var. Asıl gurbette, kimsesizlikte kalan odur ki iman ve teslimiyetle ona intisap etmesin veya intisabına ehemmiyet vermesin.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ DEVA

Ey masum hasta çocuklara ve masum çocuklar hükmünde olan ihtiyarlara hizmet eden hasta bakıcılar! Sizin önünüzde mühim bir ticaret-i uhreviye var. Şevk ve gayret ile o ticareti kazanınız.

Masum çocukların hastalıkları, o nazik vücudlara bir idman, bir riyazet ve ileride dünyanın dağdağalarına mukavemet verdirmek için bir şırınga ve bir terbiye-i Rabbaniye gibi çocuğun hayat-ı dünyeviyesine ait çok hikmetlerle beraber ve hayat-ı ruhiyesine ve tasaffi-i hayatına medar olacak büyüklerdeki keffaretü'z-zünub yerine, manevî ve ileride veyahut âhirette terakkiyat-ı maneviyesine medar şırıngalar nevindeki hastalıklardan gelen sevap, peder ve validelerinin defter-i a'maline, bilhassa sırr-ı şefkatle çocuğun sıhhatini kendi sıhhatine tercih eden validesinin sahife-i hasenatına girdiği, ehl-i hakikatçe sabittir.

İhtiyarlara bakmak ise hem azîm sevap almakla beraber, o ihtiyarların ve bilhassa peder ve valide ise dualarını almak ve kalplerini hoşnut etmek ve vefakârane hizmet etmek hem bu dünyadaki saadete hem âhiretin saadetine medar olduğu rivayet-i sahiha ile ve çok vukuat-ı tarihiye ile sabittir. İhtiyar peder ve validesine tam itaat eden bahtiyar bir veled,

evladından aynı vaziyeti gördüğü gibi; bedbaht bir veled eğer ebeveynini rencide etse azab-ı uhrevîden başka, dünyada çok felaketlerle cezasını gördüğü, çok vukuatla sabittir.

Evet ihtiyarlara, masumlara, yalnız ak-rabasına bakmak değil belki ehl-i iman (madem sırr-ı imanla uhuvvet-i hakikiye var) onlara rast gelse, muhterem hasta ihtiyar ona muhtaç olsa ruh u canla ona hizmet etmek İslâmiyet'in muktezasıdır.

YİRMİ BEŞİNCİ DEVA

Ey hasta kardeşler! Siz gayet nâfi' ve her derde deva ve hakiki lezzetli kudsî bir tiryak isterseniz imanınızı inkişaf ettiriniz. Yani tövbe ve istiğfar ile ve namaz ve ubudiyetle, o tiryak-ı kudsî olan imanı ve imandan gelen ilacı istimal ediniz.

Evet, dünyaya muhabbet ve alâka yüzünden güya âdeta ehl-i gafletin dünya gibi büyük, hasta, manevî bir vücudu vardır. İman ise o dünya gibi zeval ve firak darbelerine, yara ve bere içinde olan o manevî vücuduna birden şifa verip, yaralardan kurtarıp, hakiki şifa verdiğini pek çok risalelerde kat'î ispat etmişiz. Başınızı ağrıtmamak için kısa kesiyorum.

İman ilacı ise feraizi mümkün oldukça yerine getirmekle tesirini gösteriyor. Gaflet ve sefahet ve hevesat-ı nefسانيye ve lehviyat-ı gayr-ı meşrua, o tiryakin tesirini men'eder. Hastalık madem gafleti kaldırıyor, iştihayı kesiyor, gayr-ı meşru keyiflere gitmeye mani oluyor; ondan is-tifade ediniz. Hakiki imanın kudsî

ilaçlarından ve nurlarından tövbe ve istiğfar ile dua ve niyaz ile istimal ediniz.

Cenab-ı Hak sizlere şifa versin, hastalıklarınızı kefaretü'z-zünub yapsın, âmin âmin âmin!

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ

هَدَيْنَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا

إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ طِبِّ الْقُلُوبِ وَدَوَائِهَا

وَ عَافِيَةِ الْأَبْدَانِ وَ شِفَائِهَا وَ نُورِ الْأَبْصَارِ وَ ضِيَائِهَا

وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ

* * *

On Yedinci Mektup

Yirmi Beşinci Lem'a'nın Zeyli

ÇOCUK TAZİYENAMESİ

بِسْمِهِ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Aziz âhîret kardeşim Hâfız Hâlid Efendi!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿٥٠﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا

لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ

Kardeşim, çocuğun vefatı beni müteessir etti. Fakat **أَلْحُكْمُ لِلَّهِ** kazaya rıza, kadere teslim İslâmiyet'in bir şiarıdır. Cenab-ı Hak sizlere sabr-ı cemil versin. Merhumu da size zahîre-i âhîret ve şefaathçi yapsın. Size ve sizin gibi müttaki mü'minlere büyük bir müjde ve hakiki bir teselli gösterecek beş noktayı beyan ederiz:

BİRİNCİ NOKTA

Kur'an-ı Hakîm'de **وَلَدَانٌ مُّحَلَّدُونَ** sırrı ve meali şudur ki: Mü'minlerin kable'l-bülüğ vefat eden evlatları; cennette ebedî, sevimli, cennete lâyük bir surette daimî çocuk kalacaklarını ve cennete giden peder ve validelerinin kucaklarında ebedî medar-ı sürurları olacaklarını ve çocuk sevmek ve evlat okşamak gibi en latîf bir zevki, ebeveynine temine medar olacaklarını ve her bir lezzetli şeyin cennette bulunduğunu "Cennet, tenasül yeri olmadığından evlat muhabbeti ve okşaması olmadığı"nı diyenlerin hükümleri hakikat olmadığını hem dünyada on senelik kısa bir zamanda teellümatla karışık evlat sevmesine ve okşamasına bedel safi, elemsiz, milyonlar sene ebedî evlat sevmesini ve okşamasını kazanmak, ehl-i imanın en büyük bir medar-ı saadeti olduğunu şu âyeti kerîme **وَلَدَانٌ مُّحَلَّدُونَ** cümlesiyle işaret ediyor ve müjde veriyor.

İKİNCİ NOKTA

Bir zaman bir zat, bir zindanda bulunuyor. Sevimli bir çocuğu yanına gönderilmiş. O bîçare mahpus hem kendi elemi çekiyor hem veledinin istirahatini temin edemediği için onun zahmetiyle müteallim oluyordu. Sonra merhametkâr hâkim ona bir adam gönderir, der ki: "Şu çocuk çendan senin evladındır fakat benim raiyetim ve milletimdir. Onu ben

alacağım, güzel bir sarayda beslettireceğim.” O adam ağlar, sızlar “Benim medar-ı tesellim olan evladımı vermeyeceğim.” der. Ona arkadaşları der ki: “Senin teessüratın manasızdır. Eğer sen çocuğa acıyorsan çocuk şu mülevves, ufunetli, sıkıntılı zindana bedel; ferahlı, saadetli bir saraya gidecek. Eğer sen nefsin için müteessir oluyorsan, menfaatini arıyorsan; çocuk burada kalsa muvakkaten şüpheli bir menfaatle beraber, çocuğun meşakkatlerinden çok sıkıntı ve elem çekmek var. Eğer oraya gitse sana bin menfaati var. Çünkü padişahın merhametini celbe sebep olur, sana şefaâtçi hükmüne geçer. Padişah, onu seninle görüştürmek arzu edecek. Elbette görüşmek için onu zindana göndermeyecek, belki seni zindandan çıkarıp o saraya celbedecek, çocukla görüştürecektir. Şu şartla ki padişaha emniyetin ve itaatın varsa...”

İşte şu temsil gibi aziz kardeşim, senin gibi mü'minlerin evladı vefat ettikleri vakit şöyle düşünmeli: Şu veled masumdur, onun Hâlik'ı dahi Rahîm ve Kerîm'dir. Benim nâkıs terbiye ve şefkatime bedel, gayet kâmil olan inayet ve rahmetine aldı. Dünyanın elemli, musibetli, meşakkatli zindanından çıkarıp cennetü'l-firdevsine gönderdi. O çocuğa ne mutlu! Şu dünyada kalsaydı kim bilir ne şekle girerdi? Onun için ben ona acımıyorum, bahtiyar biliyorum. Kaldı kendi nefsim'e ait menfaati için kendime dahi acımıyorum, elim müteessir olmuyorum.

Çünkü dünyada kalsaydı on senelik, muvakkat, elemle karışık bir evlat muhabbeti temin edecekti. Eğer salih olsaydı, dünya işinde muktedir olsaydı belki bana yardım edecekti. Fakat vefatıyla, ebedî cennette

on milyon sene bana evlat muhabbetine medar ve saadet-i ebediyeye vesile bir şüfaatçi hükmüne geçer. Elbette ve elbette meşuk, muaccel bir menfaati kaybeden, muhakkak ve müeccel bin menfaati kazanan; elîm teessürat göstermez, meyusane feryat etmez.

ÜÇÜNCÜ NOKTA

Vefat eden çocuk, bir Hâlık-ı Rahîm'in mahluku, memlûkü, abdi ve bütün heyetiyle onun masnûu ve ona ait olarak ebeveyninin bir arkadaşı idi ki muvakkaten ebeveyninin nezaretine verilmiş. Peder ve valideyi ona hizmetkâr etmiş. Ebeveyninin o hizmetlerine mukabil, muaccel bir ücret olarak lezzetli bir şefkat vermiş. Şimdi binden dokuz yüz doksan dokuz hisse sahibi olan o Hâlık-ı Rahîm, mukteza-yı rahmet ve hikmet olarak o çocuğu senin elinden alsa, hizmetine hâtîme verse surî bir hisse ile hakiki bin hisse sahibine karşı şekvayı andıracak bir tarzda meyusane hüznün ve feryat etmek ehl-i imana yakışmaz, belki ehl-i gaflet ve dalalete yakışıyor.

DÖRDÜNCÜ NOKTA

Eğer dünya ebedî olsaydı, insan içinde ebedî kalırdı ve firak ebedî olsaydı elîmane teessürat ve meyusane teellümatın bir manası olurdu. Fakat madem dünya bir misafirhanedir, vefat eden çocuk nereye gitmişse siz de biz de oraya gideceğiz. Ve hem bu vefat ona mahsus değil, umumî bir caddedir. Hem madem müfarakat dahi ebedî değil; ileride hem

berzahta hem cennette görüşülecektir. الْحُكْمُ لِلَّهِ
demeli. O verdi, o aldı.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ

sabır ile şükretmeli.

BEŞİNCİ NOKTA

Rahmet-i ilahiyenin en latîf en güzel en hoş en şirin cilvelerinden olan şefkat, bir iksir-i nuranidir. Aşk-
ktan çok keskindir. Çabuk Cenab-ı Hakk'a vusule ve-
sile olur. Nasıl aşk-ı mecazî ve aşk-ı dünyevî pek çok
müşkûlatla aşk-ı hakikiye inkılab eder, Cenab-ı Hakk'ı
bulur. Öyle de şefkat -fakat müşkûlatsız- daha kısa,
daha safi bir tarzda kalbi Cenab-ı Hakk'a rabteder.

Gerek peder ve gerek valide, veledini bütün dünya
gibi severler. Veleli elinden alındığı vakit, eğer bahti-
yar ise hakiki ehl-i iman ise dünyadan yüzünü çevirir,
Mün'im-i Hakiki'yi bulur. Der ki: "Dünya madem fâni-
dir, değmiyor alâka-i kalbe." Veleli nereye gitmişse
oraya karşı bir alâka peyda eder, büyük manevî bir
hal kazanır.

Ehl-i gaflet ve dalalet, şu beş hakikatteki saadet
ve müjdeden mahrumdurlar. Onların hali ne kadar
elîm olduğunu şununla kıyas ediniz ki gayet sevdiği
sevimli bir tek çocuğunu sekeratta görüp -dünyada
tevehhüm-ü ebediyet hükmünce gaflet veya dalalet
neticesinde; mevti, adem ve firak-ı ebedî tasavvur
ettiğinden- yumuşak döşeğine bedel kabrin toprağını

düşünüp gaflet veya dalalet cihetiyle, Erhamü'r-Râhimîn'in cennet-i rahmetini, firdevs-i nimetini düşünmediğinden ne kadar meyusane bir hüznün ve elem çektiğini kıyas edebilirsin.

Fakat vesile-i saadet-i dâreyn olan iman ve İslâmiyet, mü'mine der ki: Şu sekeratta olan çocuğun Hâlık-ı Rahîm'i, onu bu pis dünyadan çıkarıp cennetine götürecektir. Hem sana şefaathçi hem ebedî bir evlat yapacak. Müfarakat muvakkattır, merak etme

أَحْكُمُ اللَّهُ ۞ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

de, sabret.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

Said Nursî

* * *

ikinci Lem'a

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

Sabır kahramanı Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın şu münâcatı hem mücerreb hem tesirlidir. Fakat âyetten iktibas suretinde bizler münâcatımızda

رَبِّ إِنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

demeliyiz. Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın meşhur kıssasının hülâsası şudur ki:

Pek çok yara bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azîm mükâfatını düşünerek kemal-i sabırla tahammül edip kalmış. Sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar, kalbine ve diline iliştiği zaman, zikir ve marifet-i İlahiyenin mahalleri olan kalp ve lisanına iliştikleri için o vazife-i ubudiyete halel gelir düşüncesiyle kendi istirahati için değil belki ubudiyet-i İlahiye için demiş: "Yâ Rab! Zarar bana dokundu, lisanen zikrime ve kalben ubudiyetime halel veriyor." diye münâcat edip Cenab-ı Hak o hâlis ve safi,

garazsız, lillah için o münâcatı gayet hârika bir surette kabul etmiş. Kemal-i âfiyetini ihsan edip enva-ı merhametine mazhar eylemiş. İşte bu Lem'a'da beş nükte var.

BİRİNCİ NÜKTE

Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın zâhirî yara hastalıklarının mukabili, bizim bâ-tınî ve ruhî ve kalbî hastalıklarımız vardır. İç dışa, dış içe bir çevrilsek, Hazret-i Eyyüb'den daha ziyade yaralı ve hastalıklı görüneceğiz. Çünkü işlediğimiz her bir günah, kafamıza giren her bir şüphe, kalp ve ruhumuza yaralar açar. Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın yaraları, kısacık hayat-ı dünyeviyesini tehdit ediyordu. Bizim manevî yaralarımız, pek uzun olan hayat-ı ebediyemizi tehdit ediyor. O münâcat-ı Eyyübiyeye, o Hazretten bin defa daha ziyade muhtacız.

Bâhusus nasıl ki o Hazretin yaralarından neş'et eden kurtlar, kalp ve lisanına ilişmişler; öyle de bizleri, günahlardan gelen yaralar ve yaralardan hasıl olan vesveseler, şüpheler (neûzübillah) mahall-i iman olan bâtın-ı kalbe ilişip imanı zedeler ve imanın tercümanı olan lisanın zevk-i ruhanîsine ilişip zikirden nefretkârane uzaklaştırarak susturuyorlar.

Evet, günah kalbe işleyip siyahlandıra siyahlandıra tâ nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse kurt değil belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor.

Mesela, utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ıtılaidan çok hicab ettiği zaman, melâike ve ruhaniyatın vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor.

Hem mesela, cehennem azabını intac eden büyük bir günahı işleyen bir adam, cehennemın tehdidatını işittikçe istiğfar ile ona karşı siper almazsa bütün ruhuyla cehennemın ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şüphe, cehennemın inkârına cesaret veriyor.

Hem mesela, farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı ezel ve ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzın-da yaptığı bir tembellik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşke o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adâvet-i ilahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şüphe, vücud-u ilahiyeye dair kalbe gelse kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki inkâr vasıtasıyla, gayet cüz'î bir sıkıntı vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müthiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğın ısırmasından kaçıp yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza... Bu üç misale kıyas edilsin ki

بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ سِرِّي انلاşılsın.

İKİNCİ NÜKTE

Yirmi Altıncı Söz'de sırr-ı kadere dair beyan edildiği gibi musibet ve hastalıklarda insanların şekvaya üç vecihle hakları yoktur.

Birinci Vecih: Cenab-ı Hak, insana giydirdiği vücut libasını sanatına mazhar ediyor. İnsanı bir model yapmış, o vücut libasını o model üstünde keser, biçer, tebdil eder, tağyir eder; muhtelif esmasının cilvesini gösterir. Şâfi ismi hastalığı istediği gibi Rezzak ismi de açlığı iktiza ediyor. Ve hâkeza...

مَالِكُ الْمَلِكِ يَتَصَرَّفُ فِي مُلْكِهِ كَيْفَ يَشَاءُ

İkinci Vecih: Hayat musibetlerle, hastalıklarla ta-saffi eder, kemal bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekemmül eder; vazife-i hayatiyeyi yapar. Yeknesak istirahat döşegindeki hayat, hayr-ı mahz olan vücuttan ziyade, şerr-i mahz olan ademe yakındır ve ona gider.

Üçüncü Vecih: Şu dâr-ı dünya, meydan-ı imtihandır ve dâr-ı hizmettir; lezzet ve ücret ve mükâfat yeri değildir. Madem dâr-ı hizmettir ve mahall-i ubudiyettir; hastalıklar ve musibetler, dinî olmamak ve sabretmek şartıyla o hizmete ve o ubudiyete çok muvafık oluyor ve kuvvet veriyor. Ve her bir saati, bir gün ibadet hükümüne getirdiğinden şekva değil, şükretmek gerektir.

Evet, ibadet iki kısımdır: Bir kısmı müsbet, diğeri menfî. Müsbet kısmı malûmdur. Menfî kısmı ise hastalıklar ve musibetlerle musibettede zaafını ve aczini hissedip Rabb-i Rahîm'ine ilticakârane teveccüh edip,

onu düşünüp, ona yalvarıp hâlis bir ubudiyet yapar. Bu ubudiyete riya giremez, hâlistir. Eğer sabretse, musibetin mükâfatını düşünse, şükretse o vakit her bir saati bir gün ibadet hükmüne geçer. Kısacık ömrü uzun bir ömür olur. Hattâ bir kısmı var ki bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçer. Hattâ bir âhîret kardeşim, Muhacir Hâfız Ahmed isminde bir zatın müthiş bir hastalığına ziyade merak ettim. Kalbime ihtar edildi: "Onu tebrik et. Her bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçiyor." Zaten o zat sabır içinde şükreliyordu.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE

Bir iki Sözüde beyan ettiğimiz gibi: Her insan geçmiş hayatını düşünse kalbine ve lisanına ya "âh" veya "oh" gelir. Yani ya teessüf eder, ya "Elhamdülillah" der.

Teessüfü dedirten, eski zamanın leza-izinin zeval ve firakından neş'et eden manevî elemelerdir. Çünkü zeval-i lezzet elemeldir. Bazen muvakkat bir lezzet, daimî elem verir. Düşünmek ise o elemi deşiyor, teessüf akıtıyor.

Eski hayatında geçirdiği muvakkat âlâmın zevalinden neş'et eden manevî ve daimî lezzet "Elhamdü-lillah" dedirtir. Bu fitrî haletle beraber, musibetlerin neticesi olan sevap ve mükâfat-ı uhreviye ve kısa ömrü, musibet vasıtasıyla uzun bir ömür hükmüne geçmesini düşünse sabırdan ziyade, şükreder.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ سِوَى الْكُفْرِ وَالضَّلَالِ

demesi iktiza eder. Meşhur bir söz var ki: "Musibet zamanı uzundur." Evet, musibet zamanı uzundur. Fakat

örf-ü nâsta zannedildiği gibi sıkıntılı olduğundan uzun değil belki uzun bir ömür gibi hayatî neticeler verdiği için uzundur.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE

Yirmi Birinci Söz'ün Birinci Makam'ında beyan edildiği gibi: Cenab-ı Hakk'ın insana verdiği sabır kuvvetini evham yolunda dağıtmazsa, her musibete karşı kâfi gelebilir. Fakat vehmin tahakkümüyle ve insanın gafletiyle ve fâni hayatı bâki tevehhüm etmesiyle, sabır kuvvetini mazi ve müstakbele dağıtıp hal-i hazırdaki musibete karşı sabrı kâfi gelmez, şekvaya başlar. Âdeta (hâşâ) Cenab-ı Hakk'ı insanlara şekva eder. Hem çok haksız bir surette ve divanecesine şekva edip sabırsızlık gösterir.

Çünkü geçmiş her bir gün, musibet ise zahmeti gitmiş, rahatı kalmış; elemi gitmiş, zevalindeki lezzet kalmış; sıkıntısı geçmiş, sevabı kalmış. Bundan şekva değil belki mütelezzizane şükretmek lâzım gelir. Onlara küsmek değil, bilakis muhabbet etmek gerektir. Onun o geçmiş fâni ömrü, musibet vasıtasıyla bâki ve mesud bir nevi ömür hükmüne geçer. Onlardaki âlâmı vehim ile düşünüp bir kısım sabrını onlara karşı dağıtmak, divaneliktir.

Amma gelecek günler ise madem daha gelmemişler; içlerinde çekeceği hastalık veya musibeti şimdiden düşünüp sabırsızlık göstermek, şekva etmek, ahmaklıktır. "Yarın öbür gün aç olacağım, susuz olacağım." diye bugün mütemadiyen su içmek, ekmek yemek, ne kadar ahmakçasına bir divaneliktir. Öyle

de gelecek günlerdeki, şimdi adem olan musibet ve hastalıkları düşünüp şimdiden onlardan müteallim olmak, sabırsızlık göstermek, hiçbir mecburiyet olmadan kendi kendine zulmetmek öyle bir belâhettir ki hakkında şefkat ve merhamet liyakatini selbediyor.

Elhasıl: Nasıl şükür, nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de şekva, musibeti ziyadeleştirir hem merhamete liyakati selbeder.

Birinci Harb-i Umumî'nin birinci senesinde, Erzurum'da mübarek bir zat müthiş bir hastalığa giriftar olmuştu. Yanına gittim, bana dedi: "Yüz gecedir ben başımı yastığa koyup yatamadım." diye acı bir şikâyet etti. Ben çok acıdım. Birden hatırıma geldi ve dedim:

Kardeşim, geçmiş sıkıntılı yüz günün şimdi sürurlu yüz gün hükmündedir. On-ları düşünüp şekva etme, onlara bakıp şükret. Gelecek günler ise madem daha gelmemişler. Rabb'in olan Rahmanu'r-Rahîm'in rahmetine itimat edip dövülmeden ağlama, hiçten korkma, ademe vücud rengi verme. Bu saati düşün, sendeki sabır kuvveti bu saate kâfi gelir. Divane bir kumandan gibi yapma ki sol cenah düşman kuvveti, onun sağ cenahına iltihak edip ona taze bir kuvvet olduğu halde, sol cenahındaki düşmanın sağ cenahı daha gelmediği vakitte, o tutar, merkez kuvvetini sağa sola dağıtıp merkezi zayıf bırakıp, düşman edna bir kuvvet ile merkezi harap eder. Dedim: Kardeşim, sen bunun gibi yapma, bütün kuvvetini bu saate karşı tahşid et. Rahmet-i İlahiyeyi ve mükâfat-ı uhreviyeyi ve fâni ve kısa ömrünü, uzun ve bâki bir surete çevirdiğini düşün. Bu acı şekva yerinde ferahlı bir şükret.

O da tamamıyla bir ferah alarak: “Elhamdülillah” dedi “Hastalığım ondan bire indi.”

BEŞİNCİ NÜKTE

Üç meseledir.

Birinci Mesele: Asıl musibet ve mu-zır musibet, dine gelen musibettir. Musibet-i diniyeden her vakit dergâh-ı İlahiyeye iltica edip feryat etmek gerektir. Fakat dinî olmayan musibetler, hakikat noktasında musibet değildirler. Bir kısmı ihtar-ı Rahmanîdir.

Nasıl ki çoban, gayrın tarlasına tecavüz eden koyunlarına taş atıp onlar o taştan hissederler ki zararlı işten kurtarmak için bir ihtardır, memnunane dönerler. Öyle de çok zâhirî musibetler var ki İlahî birer ihtar, birer ikazdır ve bir kısmı keffaretü’z-zünubdur ve bir kısmı gafleti dağıtıp, beşerî olan aczini ve zaafını bildirerek bir nevi huzur vermektir.

Musibetin hastalık olan nev’i, sâbıkan geçtiği gibi o kısım, musibet değil belki bir iltifat-ı Rabbanîdir, bir tathirdir. Rivayette vardır ki: “Ermiş bir ağacı silkmekle nasıl meyveleri düşüyor, sıtmanın titremesinden günahlar öyle dökülüyor.”

Hazret-i Eyyüb aleyhisselâm münâcatında istirahat-i nefsi için dua etmemiş, belki zikr-i lisanî ve tefekkür-ü kalbîye mani olduğu zaman ubudiyet için şifa talep etmemiş. Biz, o münâcat ile -birinci mak-sadımız- günahlardan gelen manevî, ruhî yaralarımızın şifasını niyet etmeliyiz. Maddî hastalıklar için ubudiyete mani olduğu zaman iltica edebiliriz. Fakat

muterizane, müştekiyane bir surette değil belki mütezellilane ve istimdakârane iltica edilmeli.

Madem onun rububiyetine razıyız, o rububiyeti noktasında verdiği şeye rıza lâzım. Kaza ve kaderine itirazı işmam eder bir tarzda “Âh! Of!” edip şekva etmek; bir nevi kaderi tenkittir, rahîmiyetini ittihamdır. Kaderi tenkit eden, başını örse vurur, kırar. Rahmeti ittiham eden, rahmetten mahrum kalır. Kırılmış el ile intikam almak için o eli istimal etmek, nasıl kırılmasını tezyid ediyor. Öyle de musibete giriftar olan adam, itirazkârane şekva ve merak-la onu karşılamak, musibeti ikileştiriyor.

İkinci Mesele: Maddî musibetleri büyük gördükçe büyür, küçük gördükçe küçülür. Mesela, gecelerde insanın gö-züne bir hayal ilişir. Ona ehemmiyet verdikçe şişer, ehemmiyet verilmezse kaybolur. Hücum eden arılara iliştikçe fazla tehacüm göstermeleri, lâkayt kaldıkça dağılmaları gibi; maddî musibetlere de büyük nazarıyla ehemmiyetle baktıkça büyür. Merak vasıtasıyla o musibet cesetten geçerek kalpte de kökleşir, bir manevî musibeti dahi netice verir; ona istinad eder, devam eder. Ne vakit o merakı, ka-zaya rıza ve tevekkül vasıtasıyla izale et-se bir ağacın kökü kesilmesi gibi maddî musibet, hafifleşe hafifleşe kökü kesilmiş ağaç gibi kurur, gider. Bu hakikati ifade için bir vakit böyle demiştim:

Bırak ey bîçare feryadı, beladan kıl tevekkül.

Zira feryat bela-ender, hata-ender beladır bil.

Eğer bela vereni buldunsa safa-ender, atâ-ender beladır bil.

Eğer bulmazsan bütün dünya cefa-ender, fena-ender beladır bil.

Cihan dolu bela başında varken ne bağırırısın küçük bir beladan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile bela yüzünde gül, tâ o da gülsün. O güldükçe küçülür, eder te-beddül.

Nasıl ki mübarezede müthiş bir hasma karşı gülmekle; adâvet musalahaya, husumet şakaya döner; adâvet küçülür, mahvolur. Tevekkül ile musibete karşı çıkmak dahi öyledir.

Üçüncü Mesele: Her zamanın bir hükmü var. Şu gaflet zamanında musibet şeklini değiştirmiş. Bazı zamanda ve bazı eşhasta bela, bela değil belki bir lütf-u ilahîdir. Ben şu zamandaki hastalıklı ve sair musibetzedeleri (fakat musibet, dine dokunmamak şartıyla) bahtiyar gördüğümünden, hastalık ve musibet aleyhtarı bulunmak hususunda bana bir fikir vermiyor. Ve bana, onlara acımak hissini îras etmiyor.

Çünkü hangi bir genç hasta yanıma gelmiş ise görüyorum, emsallerine nisbeten bir derece vazife-i diniyeye ve âhirete karşı merbutiyeti var. Ondandır ki öyleler hakkında o nevi hastalıklar musibet değil, bir nevi nimet-i ilahiyedir. Çünkü çendan o hastalık onun dünyevî, fânî, kısacık hayatına bir zahmet îras ediyor. Fakat onun ebedî hayatına faydası dokunuyor, bir nevi ibadet hükmüne geçiyor. Eğer sıhhat bulsa, gençlik sarhoşluğuyla ve zamanın sefahetiyle elbette hastalık haletini muhafaza edemeyecek, belki sefahete atılacak.

HÂTİME

Cenab-ı Hak hadsiz kudret ve nihayetsiz rahmetini göstermek için insanda hadsiz bir acz, nihayetsiz bir fakr dercelemiştir. Hem hadsiz nukuş-u esmasını göstermek için insanı öyle bir surette halk etmiş ki hadsiz cihetlerle elemeler aldığı gibi hadsiz cihetlerle de lezzetler alabilir bir makine hükmünde yaratmış. Ve o makine-i insaniyede yüzer âlet var. Her birinin eleme ayrı, lezzeti ayrı, vazifesi ayrı, mükâfatı ayrıdır. Âdeta insan-ı ekber olan âlemde tecelli eden bütün esma-i ilahiye, bir âlem-i asgar olan insanda dahi o esmanın umumiyetle cilveleri var. Bunda sıhhat ve âfiyet ve lezaiz gibi nâfi' emirler, nasıl şükürü dedirtir, o makineyi çok cihetlerle vazifelerine sevk eder. İnsan da bir şükür fabrikası gibi olur.

Öyle de musibetlerle, hastalıklarla, âlâm ile sair müheyyic ve muharrik arızalar ile o makinenin diğer çarklarını ha-rekete getirir, tehyic eder. Mahiyet-i insaniyede münderic olan acz ve zaaf ve fakr madenini işlettiriyor. Bir lisan ile değil belki her bir azanın lisanıyla bir iltica, bir istimdad vaziyeti verir. Güya insan o arızalar ile ayrı ayrı binler kalemi tazammun eden müteharrik bir kalem olur. Sahife-i hayatında veyahut Levh-i Misalî'de mukadderat-ı hayatını yazar, esma-i ilahiyeye bir ilanname yapar ve bir kaside-i manzume-i Sübhaniye hükmüne geçip, vazife-i fitratını îfa eder.

* * *

Nur Risalelerine çok müştak ve onların mütalaasından intibaha düşen bir doktora yazılan mektuptur.

Merhaba ey kendi hastalığını teşhis edebilen bah-tiyar doktor, samimi ve aziz dostum!

Senin hararetlî mektubunun gösterdiği intibah-ı ruhî şâyan-ı tebriktir. Biliniz ki mevcudat içinde en kıymettar, hayattır. Ve vazifeler içinde en kıymettar, hayata hizmettir. Ve hidemat-ı hayatiye içinde en kıymettarı, hayat-ı fâniyenin hayat-ı bâkiyeye inkılab et-mesi için sa'y etmek-tir. Şu hayatın bütün kıymeti ve ehemmiyeti ise hayat-ı bâkiyeye çekirdek ve mebde ve menşe cihetindedir. Yoksa hayat-ı ebediyeyi zehir-leyecek ve bozacak bir tarzda şu hayat-ı fâniyeye has-r-ı nazar etmek; âni bir şimşeği, sermedî bir güneşe tercih etmek gibi bir divaneliktir.

Hakikat nazarında herkesten ziyade hasta olan, maddî ve gafil doktorlardır. Eğer eczahane-i kudsiye-i Kur'aniyeden tiryak-misal imanî ilaçları alabilseler hem kendi hastalıklarını hem beşeriyetin yaralarını tedavi ederler. İnşâallah senin şu intibahın senin yarana bir merhem olacağı gibi seni dahi doktorların marazına bir ilaç yapar.

Hem bilirsin, meyyus ve ümitsiz bir hastaya manevî bir teselli, bazen bin ilaçtan daha nâfi'dir. Halbuki ta-biat bataklığında boğulmuş bir tabip, o bîçare marî-zin elîm yeisine bir zulmet daha katar. İnşâallah bu

intibahın seni öyle bîçarelere medar-ı teselli ve nurlu bir tabip yapar.

Bilirsin ki ömür kısadır, lüzumlu işler pek çoktur. Acaba benim gibi sen dahi kafanı teftiş etsen malûmatın içinde ne kadar lüzumsuz, faydasız, ehemmiyetsiz, odun yığınları gibi camid şeyleri bulursun. Çünkü ben teftiş ettim, çok lüzumsuz şeyleri buldum. İşte o fennî malûmatı, o felsefî maarifi; faydalı, nurlu, ruhlu yapmak çaresini aramak lâzımdır. Sen dahi Cenab-ı Hak'tan bir intibah iste ki senin fikrini Hakîm-i Zülcelal'in hesabına çevirsin, o odunlara bir ateş verip nurlandırısın. Lüzumsuz maarif-i fenniye, kıymettar maarif-i İlahiye hükmüne geçsin.

Zeki dostum! Kalp çok arzu ederdi, ehl-i fenden envar-ı imaniyeye ve esrar-ı Kur'aniyeye iştihak derecesinde ihtiyacını hissetmek cihetinde Hulusi Bey'e benzeyecek adamlar ileri atılsın.

Hem madem Sözler senin vicdanınla konuşabilirler. Her bir Söz'ü, şahsımdan değil belki Kur'an'ın dellâlından sana bir mektuptur ve eczahane-i kudsiye-i Kur'aniyeden birer reçetedir farz et. Gaybubet içinde hazırane bir musahabe dairesini onlar ile aç.

Hem arzu ettiğin vakit bana mektup yaz. Ben cevap vermesem de gücenme. Çünkü eskiden beri mektupları pek az yazarım. Hattâ üç senedir kardeşimin çok mektuplarına karşı bir tek cevap yazdım.

Said Nursî

* * *